

Onderzoek gemeentelijke bezuinigingen

In het najaar van 2009 verschenen in kranten en op nieuwssites alarmerende berichten over aanstaande gemeentelijke bezuinigingen op het bibliotheekwerk. Het betrof grote bezuinigingen, die soms zelfs al in 2010 of 2011 zouden moeten ingaan.

Naar aanleiding van een vooronderzoek op basis van artikelen in kranten en op nieuwssites is toen een inventarisatie gemaakt van de stand van zaken rond de bezuinigingen. Daaruit bleek dat de aankondigingen van naderende bezuinigingen in een aantal gemeenten tot grote commotie te hebben geleid. En niet alleen de bibliotheek, maar vaak ook in de lokale politiek en soms ook onder de bevolking. Dientengevolge slaagde een aantal gemeenten er niet in snel tot een besluit te komen. Het was toen moeilijk een goed beeld te krijgen van de situatie. Inmiddels is er bij een aantal gemeenten een besluit genomen. Dit maakte het mogelijk een onderzoek naar de situatie rond de gemeentelijke bezuinigingen te doen. Het onderzoek richt zich op met name die gemeenten waar de besluitvorming rond is.

Opzet en uitvoering

Het onderzoek diende onder een zo groot mogelijk aantal bibliotheken plaats te vinden. Daarom is gekozen voor het middel van de online enquête. Op basis van de hiervoor genoemde eerste inventarisatie is een overzicht gemaakt van de belangrijkste onderwerpen die in rol spelen in de gemeentelijke bezuinigingen. Dit leidde tot een uitvoerige vragenlijst. Deze is doorgesproken met de beoogde uitvoerder van het onderzoek, Stadsmonitor Vlissingen, en daarna met een aantal bibliotheekdirecteuren. Hieruit is een aantal aanpassingen met betrekking tot de vraagstelling voortgekomen, alsmede een vermindering van het aantal vragen.

De online enquête is gehouden tussen 27 november en 16 december 2009. Alle 162 bibliotheken hebben een uitnodiging gekregen per e-mail om aan de enquête mee te werken. De respons was hoog, zeker gezien de korte periode dat de enquête online stond en het feit dat er een beroep werd gedaan op bibliotheken waarvan een deel zich nog midden in de bezuinigingsproblematiek bevond.

Respons

In totaal hebben 97 bibliotheken de enquête voldoende ingevuld.

- Bij 61 bibliotheken (63% van het aantal respondenten) hebben een of meer gemeenten aangekondigd óf reeds besloten te bezuinigen in 2010 en/of later.
- Bij 36 bibliotheken (37%) bleek geen enkele gemeente in hun werkgebied te hebben aangekondigd óf hebben besloten om te bezuinigen in 2010 en/of later.

Doordat bibliotheken in hun werkgebied vaak te maken hebben met meer dan een gemeente staat in dit onderzoek niet zozeer de bibliotheek, maar vooral de gemeente centraal.

Resultaten

Een groot deel van de door de gemeente(n) aangekondigde bezuinigingen bleek nog niet definitief te zijn. De situatie varieert per gemeente is. Het aantal gemeenten (van de geënquêteerde bibliotheken) dat bij het invullen

van de enquête definitief besloten heeft tot een bezuiniging in een of meer van de jaren 2010-2013 is in de volgende tabel weergegeven. Deze groep is verder onderzocht. De resultaten hieronder betreffen deze groep.

Aantal gemeenten dat definitief besloten heeft tot bezuiniging	
Jaar	Aantal gemeenten
2010	52
2011	12
2012	5
2013	2
totaal	71

Deze zijn als volgt verdeeld over de verschillende provincies:

Verdeling van het aantal gemeenten dat definitief besloten heeft tot bezuiniging over de provincies	
Provincie	Aantal gemeenten
Drenthe	2
Friesland	10
Gelderland	8
Groningen	4
Limburg	2
Noord-Brabant	16
Noord-Holland	5
Overijssel	5
Utrecht	1
Zeeland	1
Zuid-Holland	17
totaal	71

De gemeenten verschillen sterk wat betreft de kortingspercentages die zij de bibliotheken opleggen. De resultaten voor de periode 2010-2012 zijn als volgt:

- In 2010 wordt er gemiddeld 3,6 % bezuinigd op de gemeentelijke begrotingen.
Het maximum is 25% (bibliotheek Zeeuws Vlaanderen).
- In 2011 wordt er gemiddeld 5,0 % bezuinigd op de gemeentelijke begrotingen.
Het maximum is 45% (bibliotheek Wijdmeren).
- In 2012 wordt er gemiddeld 5,4% bezuinigd op de gemeentelijke begrotingen.
Het maximum is 6,6% (bibliotheek Rotterdam).

De geldstromen van de gemeente naar de bibliotheek worden niet gelijkmatig gekort. De subsidie waarover gemeenten definitief besloten hebben, betreft vooral de basissubsidie. In onderstaande tabel is per soort subsidie aangegeven in hoeveel gemeenten op de desbetreffende subsidie bezuinigd werd.

Posten waarop bezuinigd wordt (geteld is het aantal gemeenten die definitief bezuinigen)				
	Basissubsidie	Integratiesubsidie	Overige subsidie	Subsidie

				huisvesting
2010	16	2	2	1
2011	6	1	0	0
2012	4	1	0	0
2013	1	1	0	0

NB niet alle bibliotheken die door bezuinigingen getroffen worden, hebben dit gespecificeerd. Alleen die gemeenten waarvoor dit wel het geval is, zijn in bovenstaande tabel meegenomen.

De effecten van de bezuinigingen op het werk van de bibliotheek variëren per gemeente. In onderstaande tabel is aangegeven op welke posten de bezuinigingen effect hebben.

Waar heeft de subsidie gevolgen voor? (geteld is het aantal gemeenten die definitief bezuinigen)							
	Dienst- verlening	Personeel	Investerings	Gebouw overig	Sluiting vestiging	Geen nieuwbouw	Overig
2010	18	12	10	6	4	2	9
2011	7	6	5	3	3	0	7
2012	4	5	3	3	0	0	4
2013	2	3	4	1	0	0	3

Bibliotheken hebben zich verschillende wijzen verzet tegen de bezuinigen. Hieronder staan de acties van de bibliotheken en derden, en de effecten daarvan op het al dan niet doorgaan van de beoogde bezuinigen.

publiciteit	bezwaar gemaakt bij gemeenteraad/politieke partijen	bezwaar gemaakt bij gemeente	publiek en/of scholen doen mee	g��en actie ondernomen	Effect acties
x	x				geen
	x				bezuiniging gehalveerd
	x				geen
					nog onbekend
	x				geen
	x				onderhandeling volgt
	x				gemeente moet van Raad toekomstvisie ontwikkelen
x		x			extra financiën voor nieuw beleid (gemeentebibliotheek)
		x			geen
	x	x			geen
x	x				nog niet
		x			nog niet
				x	geen
				x	geen
				x	nvt
				x	nvt
				x	nvt
				x	nvt
	x	x			geen
	x	x			nog onbekend
	x	x			nvt
		x			geen
x					nog niet
				x	nog niet

				x	geen
	x	x			geen
x	x	x	x		motie in Raad aangenomen
					geen
	x				geen
x	x	x	x		geen
	x	x			geen
	x				nog onbekend
	x	x			bezuiniging 2011 geschrapt
				x	nog onbekend
				x	nog onbekend
				x	nog onbekend
				x	nog onbekend
	x				nog onbekend
x	x		x		geen bezuiniging op integratieuitkering
x	x		x		geen
x	x		x		nvt
				x	in 2010 geen bezuiniging
				x	nog onbekend
				x	geen (gemeentebibliotheek)
Totalen: 9	22	13	5	16	45

L. Röst / 6.1.2010